

Karácsony utáni 2. vasárnap

Sir 24,1–4.12–16

„Én a Fölségesnek szájából születtem”

A maga dicséretét zengi a bölcsesség, népe közepette dicséri önmagát. Megszólal a Magasságbeli népének körében, és hatalma láttán dicsekedve mondja: „Én a Fölségesnek szájából születtem, s ködként borítottam be az egész földet. Fönt a magasságban volt a lakóhelyem, és a trónusom felhőoszlopon állt. ... Dicsőséges nép közt vertem így gyökeret, az Úrnak részében, az ő örökrészén. Magasra nőttem, mint Libanon cédrusa, és mint a ciprusok a Hermon-hegységben. Magasra nőttem, mint Engedi pálmája, mint a jerikói rózsauiltetvények. Mint a pompás olajfa a síkságon, mint a vízmelléki platán, úgy nőttem fel. Illatos vagyok, mint a fahéj és a balzsam, mint a kiváló mirha, illatot árasztok. Mint a stórax, a galbán, az ónix és a stakté, mint a jó illatú tömjén a sátorban. Mint a terebint, kiterjesztem ágaim, ágaim szépek és ékesek.”

Az eredeti bölcsességi ének 22 versből áll, megszemélyesített szereplőként egyes szám első személyben beszél és elmondja isteni származását. Modellje a Példabeszédek 8-ban található. Hasonló bölcsességi szöveget találhatunk még Péld 1,20–33; 8,4–36; 9,1–6.11-ben. Mint ebből a bemutatásból kiderül a bölcsességet Isten a többi teremtményhez hasonlóan szavával teremtette. Az Ószövetségben gyakorta azonosítják azzal a köddel, amely a földet fedte a teremtés kezdetén (Ter 1,3–31). Azonosítják a lélekkel is, vagyis Isten lelkével, amely a vizek felett lebegett a világ kezdete előtt. Ezért a történelemben mindig jelen van és tevékeny is. Jákob és Izrael különleges lakóhelye a bölcsességnek.

A prófétai irodalom megszűnésével az ószövetségben a figyelem középpontjába kerül a bölcsességi irodalom, amely már Salamon korától kezdve jelen van Izraelben, és őt tekintik patrónusának is. Ez az irodalom magába integrál minden olyan meglátást, amely a szomszédos népek körében született felismerés terméke, de mindezt igyekezik a Jahve hit és a Tóra előírásaival harmonizálni.

A bölcsesség az ember és a világ törvényszerűségeinek ismeretét jelenti, vagyis segítségével jöhetünk rá, hogy miként működik a világ, és érthetjük meg a történelem logikáját. Aki erre az ismeretre szert tesz, az képes megérteni a természet vagy az erkölcsi rend logikáját is. Ezért Izraelben a bölcsesség mindig gyakorlati bölcsességet jelentett és csak

ritkán olyan filozofálást, mint a görögöknél. Az emberi életet legtöbbször útnak nevezi a bölcsességi irodalom, ahogyan a zsoltsárgöny vezetőjében is olvashatjuk: „*Boldog ember, aki nem indul a gonoszok tanácsa nyomán, aki nem jár a bűnösök útján, és nem vegyül a csúfot űzők közé. Aki örömet leli Isten törvényében, és parancsairól elmélkedik nappal és éjjel*” (Zsolt 1,1-2). Mindebből világos, hogy ezen az úton el lehet tévedni, de a helyes bölcsességi útra vissza is lehet térni. Amikor az emberi élet elérkezik a végpontjához, aki nem volt elég bölcs, az csak akkor tudja csak meg, hogy egész életében rossz úton járt.

A legjelentősebb keresztény bölcsességi gyűjtemény a hegyi beszéd, amelyben a széles út és a keskeny út szintén ezt a tévedési lehetőséget példázza (Mt 7,13 sköv). Érdemes tehát még időben megfogadni a bölcsenek tanácsát, és nem járni a halál útján (Péld 1,15.4,14). Mivel az Ószövetség felfogása szerint az Úr adja elénk az életet és a halált, így azért kell imádkozni, hogy „*Utaidat, Uram ismertesd meg velem!*” (Zsolt 25,4).

Az Újszövetségben azt a praktikus emberi bölcsességet, amely segít eligazodni a világban, ritkán említetik pozitívan. Csak akkor tekintik pozitívnak ezt a bölcsességet, ha erkölcsi és vallási színezetű utasításról van szó. A merőben emberi bölcsességet Pál és Jakab is megveti (Róm 1,22; 1Kor 1,17-29 stb.). Ezeket testi bölcsességeknek, vagy a világból származó bölcsességnek nevezi. Az igazi bölcsesség Isten adománya (Lk 21,15; ApCsel 6,3.10), mert általa lesz képes arra az ember, hogy felismerje Isten üdvözítő tervét (1Kor 2,6; Ef 1,8 sköv). Az isteni bölcsesség kulcsa a kereszt, amely a hitetleneknek botrány, a hívőknek azonban Isten ereje és bölcsessége (1Kor 1,23 sköv). Ugyanúgy, mint az Ószövetségben, a bölcsesség Isten tulajdonsága, amely a teremtésben és a világ kormányzásában is megnyilvánul.

Jézust is szokták Isten földre szállt bölcsességének tekinteni. Kérdés, hogy az apokrifokban található „Isten bölcsé” kifejezés Jézusra vagy Isten azon elhatározására vonatkozik, hogy a megtestesülést eltervezte.

Sokan fedezik fel életük második felében az ószövetségi bölcsességi irodalmat, mert vezérelveket akarnak találni életük irányításához. A bölcsességi irodalom befogadásához idő kell, amelyben mérlegelünk az átélt tapasztalataink, az elkövetett hibáink és a bibliai tanácsok között. Az ősegyházban folytatódik a keresztény bölcsességi irodalom, és lassan az erénytan kidolgozója lesz. Legtöbbször ma lelki gyakorlatok alkalmával találják meg az időt a bölcsességi reflexióra.